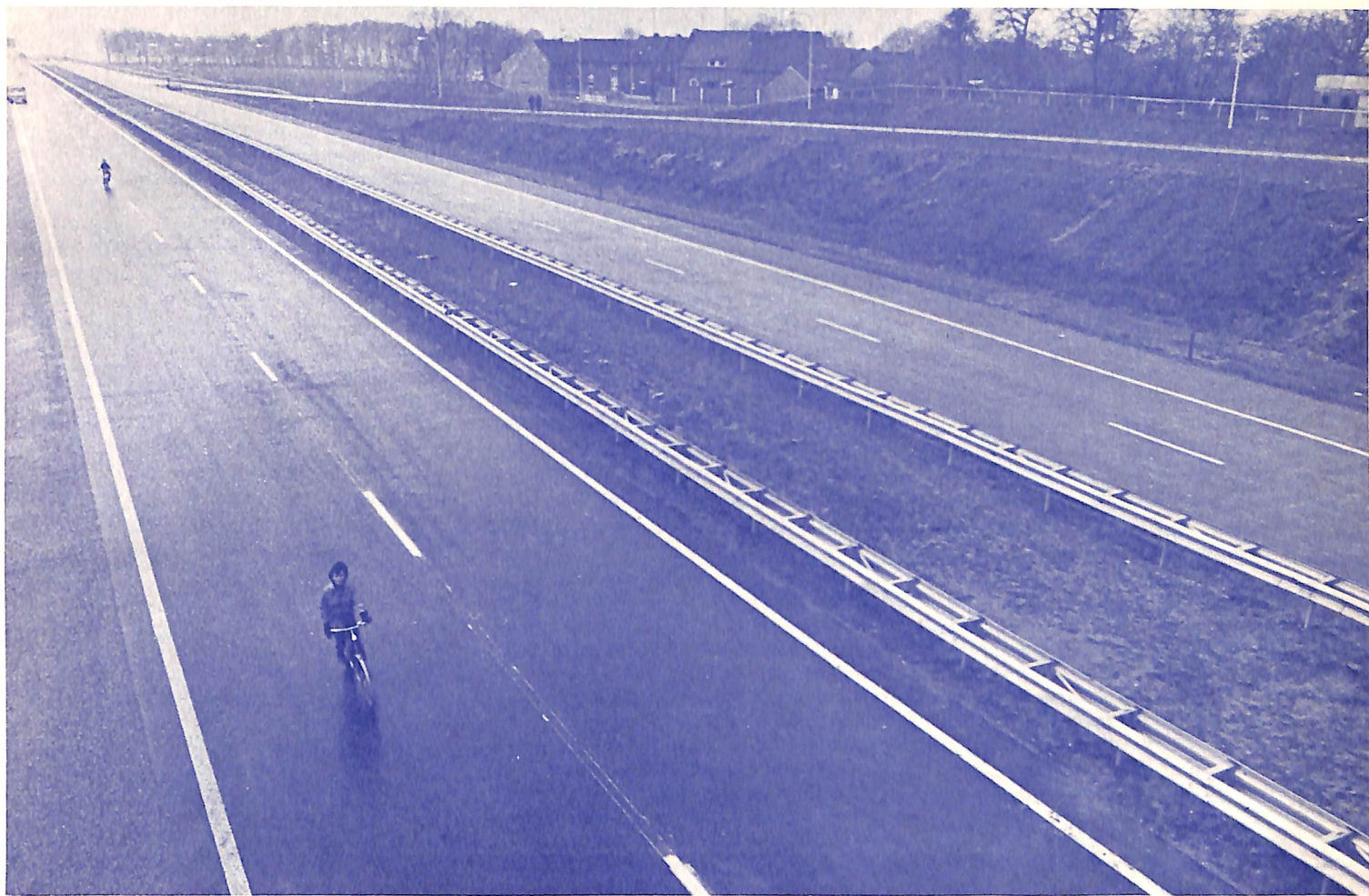

In de marge

De olie-boycot van en de zeer aanzienlijke prijsverhoging door de olie-exporterende landen hebben ongetwijfeld als een signaal gewerkt.

De vraag is: hoe wordt dat signaal door ons geïnterpreteerd. Aanvankelijk heeft het als krachtige versterker gefungeerd van de geluiden van de club van Rome. Een uiterst nuttige functie, omdat de fundamentele problemen van het menselijk overleven, blijkbaar pas worden onderkend wanneer de noodzaak daartoe onontkoombaar blijkt.

Nu in ons land de benzinedistributie inmiddels is opgeheven en van een noodtoestand (nog) niet kan worden gesproken, dreigt het gevaar dat men weer snel overgaat tot de orde van de dag, d.w.z. roofovervalachtige productie en consumptie. Bovendien: het ziet er naar

uit dat er zelfs nog een stimulans uitkomt om eigen bodemschatten krachtiger uit te buiten, kernenergie op te wekken, enz. Nog méér roofoverval dus. Daarom is het eens te meer een taak voor ons als humanisten het overlevingsvraagstuk – en met name de ethische aspecten van middelen en doel – centraal te blijven stellen.

In samenhang met het voorafgaande zal het hopelijk wel duidelijk zijn, dat het voor heel veel mensen niet aanvaardbaar is om zonder meer afstand te doen van een stukje welvaart, dat ze vaak met zoveel moeite veroverd hebben. Of waarvan zij weten dat hun ouders er vroeger zelfs niet over durfden te denken (men was al blij als men, onderdanig met de pet in de hand, werk had of kreeg).

Dat afstand doen zal slechts aanvaardbaar zijn, wanneer er iets tegenover staat. Wanneer men b.v. voor het stukje vrijheid dat voor velen het eerste autootje betekent een ander stuk vrijheid in de plaats stelt, b.v. medezeggenschap over wat en hoe er geproduceerd wordt (het patroon van productie en consumptie zal drastisch gewijzigd moeten worden) want wij zullen een andere koers moeten

gaan varen. Indien niet goedschiks door onszelf dan kwaadschiks door derden. Derest van de wereld accepteert gewoon niet meer de schreeuwende wanverhouding tussen hetgeen wij in overvloed consumeren en wat zij doen in armoede. (Wist u dat indien de hele wereld hetzelfde zou verbruiken als het rijke westen nu doet, alle grondstoffen binnen dertig jaar volledig zouden zijn uitgeput?!)

Helaas geven de regeringen allesbehalve het goede voorbeeld. Integendeel, onverschillig of zij nu confessioneel, socialistisch, gaullistisch, communistisch of liberaal zijn, een ieder probeert zonder rekening te houden met andere voor het eigen land er nog zo gunstig mogelijk uit te halen wat er in zit. Noch van Europese samenwerking, noch van planning of structuurhervorming op lange termijn is iets te bekennen. Alléén het naakte eigen belang telt.

Weinig opwekkend voor de toekomst. Daarom is het dubbel-nodig, het hoofd niet in de schoot te leggen. Individueel zal onze invloed dan niet groot zijn, samen kunnen wij wel degelijk druk uitoefenen. Fiege

Hoofdbestuur

Op 25 januari waren er weer geen toehoorders aan de gastentafel. De loop is er toch niet uit?

Zoals meer voor komt waren er aan het begin van de vergadering enkele wat persoonlijke zaken. Onder andere dat de oud-hoofdraadsman geestelijke verzorging d'Angremont in een ziekenhuis moest worden opgenomen. Verder was er een pensioenkwestie. Overigens: de taakgroep personeel onder voorzitterschap van penningmeester De Nijs regelt deze zaken zoveel mogelijk.

We hebben periodes, waarin we in en uit lopen bij ministers en staatssecretarissen. Meestal is er wel enige verbeeldingskracht nodig om dit zo te kunnen schrijven, want zulke grote plaatsen nemen we niet in. Nu echter zijn er toch twee bezoeken aan de orde. Fiege, Hommes en Sorgedragers spraken met Pronk over wenselijke ontwikkelingen in de ontwikkelingssamenwerking met de derde wereld; Rood en Zoetebier gaan naar Vredeling over de humanistische geestelijke verzorging in de strijdkrachten. De eerste ploeg had ontconfessionalisering in de zin, en de tweede een uitbreiding van de dienst. Een felle wedstrijd tussen de beide bewindslieden om het HV snel een klinkend resultaat thuis te bezorgen behoeft men niet te verwachten, maar zulke contacten zijn natuurlijk wel nuttig en nodig om goed mee te kunnen blijven doen.

Met de kamers van de Staten-Generaal en met afzonderlijke kamerleden hebben we natuurlijk ook contacten. Maar ditmaal zullen we toch verstek moeten laten gaan bij een hoorzitting over het drugbeleid. Dit betekent niet dat we geen standpunt ontwikkelen, maar het standpunt is nog niet rond. Er zijn

echter nog allerlei tijdstippen waarop men het toch weer gunstig in kan brengen.

Ons standpunt wordt voorbereid in de Humanistische Groep Geestelijke Gezondheid die deel uitmaakt van het Nationaal Centrum voor de Geestelijke Volksgezondheid dat alle activiteit in de nederlandse geestelijke volksgezondheid overkoepelt. Daar is Marten Hoekstra ook naar toe gegaan; eertijds onze functionaris voor deze zaken. Voorts treft men, behalve Hoekstra, als leden van die Groep aan: van Dooren, Mevr. van Bladeren-Stok, van de Hulle, Königel, Kruiswijk, Nieuwland, Pasmaan, van Praag, Schoenmaker, Tielman, Uitenbogaard, Zoetebier; een gezelschap goede bekenden dus.

Cabout, die in 1973 als hoofdbestuurslid is afgetreden, had meermalen verdedigd dat wij meer contacten moesten nastreven met allerlei instellingen van humaniserende inslag. We zouden dan wellicht over en weer wat voor elkaar kunnen doen; wij bijvoorbeeld onze publicitaire middelen ter beschikking stellen voor hun doeleinden, zoals in enkele gevallen, bijvoorbeeld met Amnesty International wel is gebeurd. Ook op deze manier kan humanisme groeien, was de mening van Cabout. Ditmaal zijn het Hommes en van de Willik die met voorstellen van deze strekking komen – waarvan de uitvoering trouwens vaak minder eenvoudig is dan op het eerste gezicht lijkt. Er is in eerste ronde over deze voorstellen gesproken en over twee maanden komt er een tweede ronde.

Voorts was er geagendeerd de gerichtheid van wetenschappelijk onderzoek. We hadden gepoogd hier een passage over op te nemen in het Humanistisch Perspectief. Maar daar waren we niet meteen in geslaagd. Het streven is om alsnog zo'n passage te maken. Er waren twee nota's: een van Wichers met een

Dr. A. J. Wichers
Alg.-sektaris

in hoofdzaak ethisch accent, en een van Hommes met meer een maatschappelijk accent. Uit de discussie blijkt dat men beide wel wil, en over twee maanden komt de volgende discussieronde. In elk geval is duidelijk dat wie onderzoek doet, laat doen, of mogelijk maakt, een als zodanig te erkennen verantwoordelijkheid draagt.

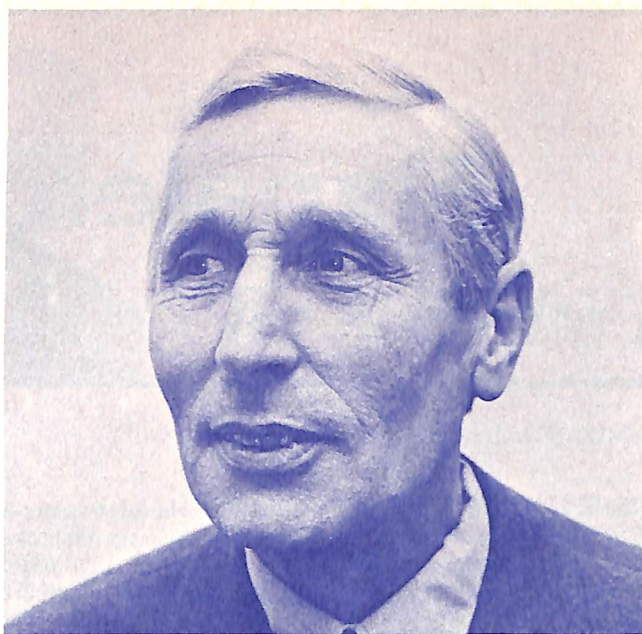
Tenslotte kwamen de radio en TV programma's van de afgelopen tijd ter sprake. Hierover werd, behalve in enkele gevallen (bijvoorbeeld die éne TV uitzending, toen het HV ook zonodig op de sextoeer moest) nog al gunstig geoordeeld. De verantwoordelijke staf (Casper Vogel en Pim Elferich) heeft de klap van plotseling veel meer zendtijd in radio en TV maar mooi weten op te vangen.

Toch is er ook wat blijven liggen: het doorvoeren van de house-styling (dat mannetje als nieuw herkenningsteken) en het wegwerken van dat voor velen hinderlijke, op gongslag lijkende (het is van een gitaar) accoord. Nu langzamerhand is er ruimte om te gaan veranderen, en vanaf april zal men de doorwerking kunnen ervaren. Wat in het vat zit verzuurt niet, zeggen ze wel. Welnu, wat er in de radio, en vooral bij de TV, eenmaal in een bepaalde samenhang is ingeblikt, dat verander je ook niet zonder alles over te moeten doen. Binnenkort komt de definitieve organisatorische opzet van deze dienst nog ter sprake.

Wij stellen

U
voor:

Mr. M.
Knap

Personalia:

Geboren te Amsterdam op 25 november 1913. Na beëindiging van de rechten-studie, eerst advocaat, vervolgens rechter en thans vice-president van de rechtbank te Amsterdam.

Ik weet niet meer wanneer ik van het Verbond lid werd, maar dat zul je wel kunnen vinden. Sedert omstreeks 1950 bemoei ik mij met „Humanisme”. Behalve dat ik vele jaren deel uitmaakte van het bestuur van het kinderkuis Ellinchem, maak ik sedert 1956 deel uit van het bestuur van de H.S. H.B. en vervul die taak nog. Ik heb voorts meegewerkt aan enkele studie-commissies en juridische sectie van Socrates en werk nog mee aan de redactie van *Revenschap*.

Wat bewoog mij van het H.B. lid te worden?

Ik denk dat ik voldoende gecoeffeerd was met het verzoek toe te treden om zonder veel aarzeling in te stemmen. Ook zal vermoedelijk mijn eierzucht en mogelijk gemis aan zelfcritiek mij wel mede hebben bewogen om op „de eerste rij” te willen zitten en in de keuken te kijken! Tja, waarom doet men zo iets? Ik vind natuurlijk het Humanistisch Verbond een belangrijke zaak; ik heb grote bewondering voor de mensen die het zover wisten te schoppen; ik meen dat ieder zoveel mogelijk moet meewerken, indien op hem beroep wordt gedaan, om het in stand te houden en te vergroten.

Verder is „besturen” in deze tijd geen eenvoudige zaak en de confrontatie van ouderen en – tegenwoordig gelukkig – jongeren in het hoofdbestuur vind ik een boeiende aangelegenheid.

De voornaamste taken van het Verbond?

Voor mij is dat nog altijd: het verenigen van mensen die niet, dan wel een uiterst vaag geloof in God als het de samenleving en de mens allesbeheersende en bindende element aanvaarden; van mensen die bereid zijn twijfel boven zekerheid te stellen; van mensen die voor oplossing van menselijke levensproblemen bij zich zelve en bij de „rede” te rade gaan.

Ik geloof dat het nog altijd van veel belang is dat mensen die aldus wel gelijk „gezind” zijn, zonder dat dit betekent dat ze ook gelijk moeten denken, zich verenigen, in een samenleving als de onze, waarin – ondanks toenemend ongelooft – christelijke levensopvatting, maar ook dogmatiek en vooroordeel, domineren en in talrijke, de gehele bevolking bindende, besluiten tot uiting komen. Dit is niet alleen nationaal gedacht maar ook internationaal.

Er zijn waardevolle christelijke begrippen als „naasteliefde”, „verdraagzaamheid”, „vrijheid”, „vrede” die nieuwe inhoud behoeven, inhoud gegrond op redelijkheid en op gevoelens van wat wezenlijk behoort (zedelijkheid).

Ik wil niet miskennen het belang van strevingen naar verandering van maat-

schappelijke structuur, naar „humaniserende aspecten” van de samenleving, maar ik meen wel dat wij nog altijd bedacht moeten zijn op versterking van de invloed van ondogmatisch en onbevooroordeeld denken.

De rol van het hoofdbestuur?

Bedacht zijn op en signaleren van wat naar dogmatisch denken, naar onverdraagzaamheid, zweemt en het nemen van stelling tegen wat een „vredige” samenleving in de weg staat. Uiteraard brengt dat een zeer kritische bezinning met zich omtrent alles wat zich in dit opzicht aan ons voordoet of zich aandient.

Het hoofdbestuur zal ook moeten bevorderen de hulpverlening aan de medemens in nood.

Tenslotte zal het hoofdbestuur invloed moeten uitoefenen en doen uitoefenen om onredelijke en onzedelijke omstandigheden en verhoudingen te wijzigen.

Wat mij aantrekt?

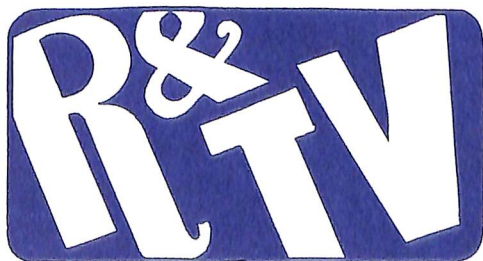
Ik denk in de allereerste plaats de „kritische bezinning”. Ik ben fervent tegenstander van alles wat naar zwart/wit kleuringen tendeeft en ik ben bevreesd voor de simplificeringen van ingewikkelde problemen in de samenleving, die ik – tegenwoordig – zoveel ontwaar.

Het grondig doordenken en aan brede discussie onderwerpen van wezenlijke problemen is iets waaraan ik graag meedoe. Verder zal ik heus – voorzover mogelijk – de taken op mij nemen die men meent dat ik moet vervullen. Maar ik wil beslist niet ontkennen dat ik wel eens wat „moe” wordt en er op uit ben om werkzaamheden te beperken!

Een ding nog:

Ik vind duidelijke, intensieve, propaganda voor de waarde en betekenis van het Verbond heel, heel, erg nodig. En ik vind het eigenlijk – hoe verklaarbaar wellicht – beschamend dat omstreeks 15.000 mensen de belangen behartigen van vele honderdduizenden. Het Verbond heeft aangetoond iets te betekenen in onze maatschappij en iets te kunnen bereiken. Het wordt in tal van zaken betrokken en is eigenlijk niet meer weg te denken.

Heeft de vroegere vrees dat wij – net als eertijds de Kerken – er op uit zouden zijn „zieltjes” te winnen ons te bescheiden gemaakt in het uitoefenen van druk op onze „gelijkgezinde medestanders” om zich duidelijk tot ons te „bekennen” en lid van het Verbond te worden? Ons ledental is toch, ondanks alles, van het hoogste belang!

RADIO-UITZENDINGEN:
Hilversum I

vrijdag 15 februari (16.45–17.00 uur):
Laat je niks wijsmaken

zondag 17 februari (9.45–10.00 uur):
Humanistisch Mensbeeld
(samenstelling C. Vogel)

vrijdag 22 februari (16.45–17.00 uur):
Laat je niks wijsmaken

zondag 24 februari (9.45–10.00 uur):
Multatuli (G. Stuiveling)

TELEVISIE-UITZENDINGEN
Nederland I

zondag 17 februari:
Profile mr. M. G. Rood; regie Ton Aarden

zondag 3 maart:
Steunfonds; regie Nan de Vries-Wameling

humanist

Verantwoordelijk voor de inhoud:

Hoofdbestuur H.V.

Eindredacteur: Directeur H.V.

Lay-out: Lumax Utrecht

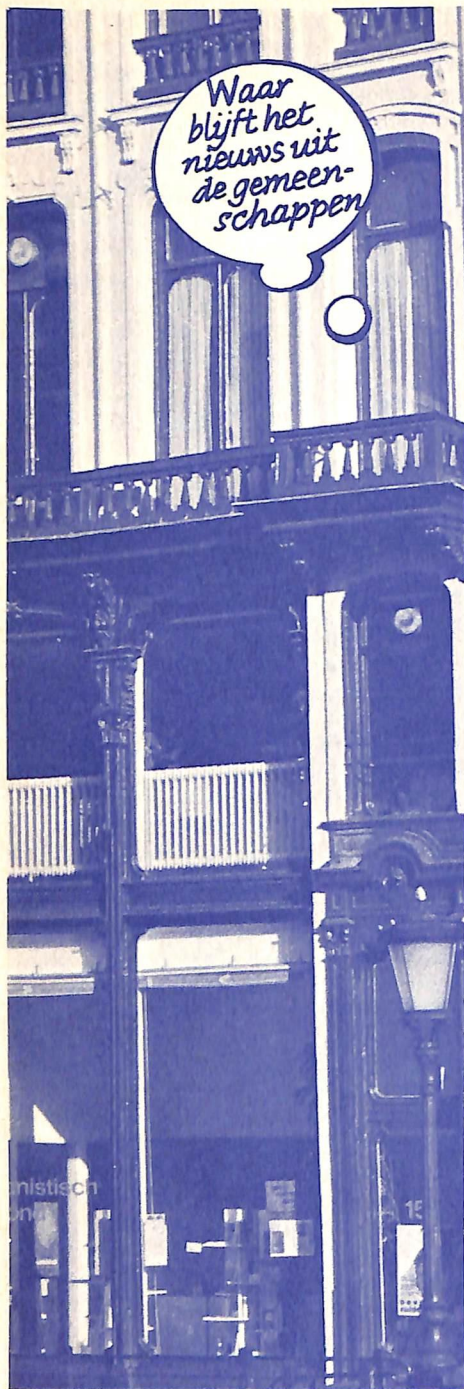
Druk: Lumax Utrecht

Redactie-adres:

Humanistisch Verbond

Oudegracht 152 Utrecht

Tel.: 030 - 31 81 45

Signalement

Nietzsche heeft de mens eens het „noch niet festgestellte Tier” genoemd. De antropologie is de wetenschap die zich tot taak heeft gesteld tot uitspraken te komen over deze diersoort, zijn doeleinden, waarden en cultuur. Het boekje „Filosofische antropologie” (Aula-pocket no. 300) van M. Landmann is nog altijd een goede leidraad op dit gebied. In een bijdrage in een speciaal nummer van „Wijsgerig perspectief” no. 1, 1973/1974 (uitgave J. M. Meulenhoff) wijdt A. J. Beekman aandacht aan de mogelijkheden van een empirische pedagogische antropologie. Ik kan op de inhoud van het artikel hier niet verder ingaan. Wel wijs ik er op, dat schr. zich afvraagt wat de taak van de algemene antropologie is.

Vroeger was zij in feite weinig meer dan een dienstmaagd van de theologie. Ook de antropologie is zich evenals andere wetenschappen bewust geworden van het feit, dat haar werkterrein beperkt is. Wij zijn sedert de Verlichting tot de conclusie gekomen, dat we problemen kunnen oplossen door ons te beperken in onze uitspraken. Een bepaalde wetenschap kan slechts zinvolle uitspraken doen over een enkel aspect van de werkelijkheid. Treffend vond ik deze uitspraak van Beekman: „Wie heimwee heeft naar een „hele wereld”, „een gezamenlijk ideaal”, waardoor in een totaalvisie alles van de menselijke wereld zijn „eigen” plaats kan krijgen, zal het verdriet doen dat in de wetenschappen de wereld zo in stukken uiteen valt en dat de wetenschapper daardoor zo gespecialiseerd is; toch is dat – naar het lijkt – een noodzakelijke voorwaarde voor vooruitgang geweest. En de problemen die deze voortgaande specialisering met zich mee brengt kunnen o.i. niet door een nieuwe totaalvisie opgelost worden. Zo’n totaalvisie immers wijst alles in de werkelijkheid zijn plaats aan. Dat bezorgt een veiliger wereld voor wie bang is voor eigen onzekerheid. Net als vroeger het geloof geeft een totaalvisie gerustheid des harten. Maar de prijs kan haast niet anders zijn dan inlevering van vrijheid. Waar immers de totaalvisie geïnstitutionaliseerd wordt moet ze streven naar het haar toekomstige gelijk. Tegenstanders zijn per definitie een gevaar. Je kunt ze daarom niet de vrijheid van het woord en zeker niet van geschrifte of vereniging geven. De burgers moeten beschermd worden tegen dwalingen die verwarring zouden brengen.

Een konsekwentie is zelfs dat men niet de vrijheid heeft om eigen bestaan te beëindigen: Zelfmoord is misdaad en zonde daar waar het leven van de enkeling behoort aan het totaal, of zich dat nu noemt: kerk, staat, partij of algemeen belang. Het recht om te doden komt toe aan dit hoogste gezag. We zien ook dat in feite zulk een eenheid van zingeving gepaard gaat met een taal-eenheid; toetssteen van orthodoxie is het rechte taalgebruik; afwijkingen in taal verraden de verrader.”

Lezenswaard vond ik ook de bijdrage van onze geestverwant T. T. ten Have in het-

zelfde nummer over: „De volwassene in de maatschappij”. Ik citeer slechts het slot van het artikel waar de maatschappijkritiek ter sprake komt: „Het behoort, kan men zeggen, tot de verplichtingen der burgers kritiek te leveren, overal en steeds waar men daartoe bij machte is. Het behoort tevens tot hun verplichtingen ook de grondslagen der bestaande maatschappij steeds opnieuw ter discussie te stellen, maar kritiek van deze fundamentele aard vergt zoveel kennis van zaken, dat slechts weinigen hiertoe in staat kunnen worden geacht. En wie dan meent voorstellen voor evolutionaire of revolutionaire herstructurering te moeten lanceren, moet ook bedenken, dat hij lid is van een pluriforme samenleving, waarin andere leden met even nobele bedoelingen heel andere ideeën hebben over hoe het allemaal behoort te zijn. Alleen al uit respect en tolerantie, maar daarnaast uit besef van eigen tekort aan kennis, zal hij er met relativerende bescheidenheid mee voor de dag komen. Met elkaar zal men op zijn best ergens op het midden belanden. Maar zou dit midden – in de zin van „Aristoteles” Mesotès – ook niet juist het ideaal van samenleven het meest benaderen?”

In de nummers mei en november 1972 van het tijdschrift „Civis Mundi”, dat gewijd is aan politieke en sociale wetenschappen (adres: Van Stolkweg 10, Den Haag) was een boeiende discussie opgenomen tussen C. Rietdijk en enkele opposanten over het onderwerp: „De contrarevolutie tegen de rede”.

In het nummer van nov./dec. 1973 treft men, naast bijdragen over de grote wereld-machten en een artikel van Couwenberg over „Recht als instrument van behoud en verandering” een nieuwe verhandeling van Rietdijk aan, waarin deze een aantal kritische opmerkingen maakt over moderne filosofen, dit naar aanleiding van de bijzonder lezenswaardige uitgave van „Intermediair” „Filosofen van de twintigste eeuw”. Tekort aan rechtlijnigheid, consequentie en het ontbreken van perspectief, verwijt Rietdijk moderne denkers als Husserl, Lévi-Strauss en Marcuse. Vooral de existentialisten zijn het „bête noire” van Rietdijk. Rietdijk gaat uit van een ethiek, die voorschrijft datgene te doen wat het totaal-geluk van alle levende wezens tezamen zo

Het leien dakje

*Het gaat in de wereld
steeds radder en gladder –
als van het gladde
leien dakje
glijdt en glibbert
en kladdert de wereld
maar zó over
op het hellende vlakje.*

Hermien Manger

P. Krug

groot mogelijk maakt. Een dergelijke ethiek is ook beslissend voor onze politieke voorkeuren. Rietdijk beschouwt dit als een objectieve ethiek. Hier is geen sprake van willekeur of conventie. Rietdijk verwerpt ieder relativisme op ethisch gebied en merkt op: „Als het bewustzijn, de mens niet een volgens objectief-wetenschappelijke wetten functionerend deel van de natuur is, niet in zijn functioneren *grijpbaar* is voor de rede, hoe kan dan ooit de strijd tussen goed en kwaad definitief worden beslist?” Rietdijk is teleurgesteld in vele filosofen, gezien de geringe rol, die het positieve, de *evolutie-gedachte*, de vooruitgang, de verbetering van de mens en een rationeel gefundeerde heilsverwachting speelt in hun denken. Zij weerspiegelen volgens hem het levensgevoel van een nihilistische tijd.

Opmerkelijk is, dat Rietdijk ook een voorstander blijkt te zijn van een verantwoord parapsychologisch onderzoek. Dan nog iets over de laatste nummers van „*Amersfoortse stemmen*”, het tweemaandelijks tijdschrift van de Int. School voor Wijsbegeerte te Amersfoort. In het juli-nummer schreef A. L. Constandse over Ludwig Feuerbach en M. F. Fresco over Der Mouw. In het septembernummer werd aandacht gevraagd voor Copernicus en John Stuart Mill, het novembernummer wijdde aandacht aan Hans Georg Gadamer en het Spinoza-symposium, terwijl W. van Dooren schreef over: „Hoe moet men in de filosofie inleiden?”, waarin hij een aantal inleidingen tot de filosofie besprak. Constandse citeert het volgende uit Feuerbachs „*Vorlesungen*”, waarmee de Duitse filosoof wel duidelijk is getypeerd: „Het doel van mijn geschriften, evenals van mijn colleges, is: de mensen van theologen tot antropologen; van godsvrienden tot mensen-vrienden; van kandidaten voor gene zijde, tot studenten dezer wereld; van godsdienstige en politieke kamerdienaren der hemelse en aardse monarchie en aristocratie tot vrije zelfbewuste burgers der aarde te maken.”

Moet ik in deze rubriek nog aandacht vragen voor ons eigen tijdschrift „*Reken-schap*”? Het schijnt niet overbodig te zijn gezien het feit, dat vele leden (zelfs bestuursleden!) nog steeds geen abonnement op dit kwartaalblad hebben. Ik beperk mij hier tot de titels van de in de afgelopen jaargang behandelde onderwerpen: Amerika wordt „blauwer”, ontwikkelingssamenwerking, vormingswerk, agogie, de autoritaire persoonlijkheid, het structuralisme van Lévi-Strauss, euthanasie, autoriteit en discriminatie, hedendaagse secten, aspecten van het humanisme, evolutie, samenwerkingsschool en middenschool, het Midden-Oosten, ras en intelligentie.

Peter Krug

Het verheugt ons bijzonder prof. dr. P. Thoenes weer als regelmatige medewerker aan „*HUMANIST*” te mogen begroeten. Onderstaand zijn eerste bijdrage.

De Hollandse Humanist

Geen humanist is zo echt als de Hollandse Humanist.

Om deze uitspraak waar te maken, zou ik moeten uitleggen wat typisch hollands en wat typisch humanistisch is en die twee definities moeten dan nog al wat raakpunten blijken te hebben.

Voor ik even weg was, heb ik in deze rubriek al eens verklaard, dat ik niet helemaal zeker was van wat een humanist zou zijn. Laten we daarom maar eens beginnen met de omschrijving van het andere deel:

wat Hollands cq Nederlands is.

Hollands is: de tochtdeur, de haringkar, het spionnetje, de peueraar, Wim Kan en Max van der Stoep.

Mocht U dat nog geen beeld geven: Nederland is een wat groot uitgevallen Madurodam. Dat is niet onaardig bedoeld, want Madurodam is heus zo gek nog niet. Het is helemaal eigen gemaakt, technisch zeer bekwaam, een beetje rommelig, maar best leuk om naar te kijken.

Maar serieus, Nederland is naar mijn smaak het hoogtepunt van de West-europese burgerlijke cultuur, met alle positieve en negatieve geluiden, die men daarbij kan en wil horen. De burgercultuur hoort bij het handelskapitalisme (meer dan bij het industriekapitalisme) en dat handelskapitalisme heeft nergens zijn kansen gekregen zo als hier. Men vindt interessante burgerculturen in alle Europese steden, maar toch het meeste in de handelssteden langs de Oostzee, de Noordzee, de Oceaan en de Middellandse Zee. Die burgerculturen gedijen het beste waar de burgers niet werden afgeleid, door allerlei andere claims, die hun geloof of hun landgenoten op hen legden. Waar de Eugelse koopman een jingoïst wordt, de Italiaanse de Giovinezza gaat zingen, de Duitse in de pas marcheert en de Spaanse moet gaan biechten, menen wij te weten dat de Hollandse wat nuchterder blijft. Dat kan er vooral aan liggen, dat het land te klein is om met een grote nationale zuigkracht de Hollandse burger uit zijn individuele zelfgenoegzaamheid te halen.

Of positiever geformuleerd: De Nederlandse burger weet mondig te blijven ten aanzien van zijn eigen overheden. Hij komt nooit helemaal boven zijn burgersmanschap uit, maar dat behoedt hem ook wel weer.

Hij wordt bijna nooit op grote schaal heroïsch, maar ook niet vaak collectief crimineel. Soms is hij wat te provincialistisch om tot het nationale te stijgen, maar soms te cosmopolitisch om tot het nationale te zakken. (Het niet-nationale is ook wel typisch Nederlands). Een grote burgerij in een klein land krijgt zo de kans een eigen stijl te ontwikkelen. Die stijl is vrij uitzonderlijk, al zou ze in Denemarken en Zwitserland ook wel te vinden moeten zijn.

P. Thoenes

Het is nu die burgerij, waar ik het humanisme zich binnen zie ontwikkelen.

Dat humanisme is niet feodaal, niet agrarisch, niet proletarisch. Het is niet dogmatisch, niet nationalistisch. Door dat allemaal niet te zijn, past het zo aardig bij de burgerlijke levenswijze.

Misschien is het ook maar toevallig, dat samengaan van Hollander en Humanist. Misschien is de hier geschilderde burgerij ook wel een uitstervende soort. Maar dan zou ik terugblikkend nog zeggen: Er is een historische relatie tussen de Nederlandse burgerij en het Nederlandse humanisme. Misschien is het al niet helemaal meer zo en wordt het in de toekomst nog minder. Maar daarom is het nog wel goed, om te weten waar men vandaan komt. Al was het maar om er los van te raken.

Enquête groepswork HV-72/73

Om te weten te komen of we met het groepswork in het H.V. op het goede spoor zijn, is er een enquête gehouden onder de deelnemers van het vorige seizoen. Iets minder dan de helft (73) antwoordde.

Minder dan de helft (73 van de 200) antwoordde (groter zelfbewustzijn, niet meer in de hoek laten drukken, betere kijk op relaties, enz.) en een kwart neutraal (het deed me niets, ik weet het nog niet enz.). Allen wilden dat het H.V. doorging met het organiseren van dit soort groepen.

Met opzet organiseerden we in het algemeen geen 1 of 2 weken aaneensluitend durende groepen (de sensitivity-training in engere zin), maar groepen die 10 maal één avond per week bijeenkwamen met een weekend als afsluiting. Dit om de aansluiting met de dagelijkse situatie zo groot mogelijk te maken en om de belevingen gedoseerder te laten bezinken. Toch wilden velen een intensiever groepsgebeuren met bijv. een weekend aan het begin. Ook wilde men een zo gevarieerd mogelijke groep qua

leeftijd en beroep. Dit leefde vooral in de groepen georganiseerd voornamelijk voor studenten.

Het groepswork van het H.V. is ontstaan uit het studentenwerk, dat er nu in opgenomen is. Vandaar dat het aantal jongeren dat deelnam in de steden waar het studentenwerk floreert (Amsterdam, Eindhoven, Twente) relatief groot is.

De helft van de respondenten was onder de 30 en studierend. De andere helft bood een rijke schakering beroepen van huisvrouw tot wetenschappelijk medewerker. De jongeren waren merendeels geen lid van het Verbond, (citaat uit een brief: lang voor de groep heb ik eens overwogen lid te worden naar aanleiding van het boekje van Schonk. Ik ben geweest naar een Vietnamtentoonstelling in Den Haag, maar zag daar een club „oude” dames en heren. Sinds die tijd hoeft het voor mij niet meer.), de ouderen waren wel lid. Slechts 2 mensen waren op grond van deze trainingen lid geworden, één was het door deze trainingen gebleven.

Leeftijd	tot 30	30-40	40-50	50 en ouder	totaal
Amsterdam	17	3	2	—	22
Delft	1	1	2	2	6
Den Haag	1	3	2	2	8
Eindhoven	9	1	—	—	10
Haarlem	—	3	1	1	5
Rotterdam	—	4	6	1	11
Twente	8	—	1	—	9
Utrecht	—	1	1	—	2
	36	16	15	6	73

De schrijver Milikowski over het bejaardenprobleem

• Als ouderen geïsoleerd geraken, zien ze slechts hun eigen problemen. Jongeren moeten tot het inzicht komen dat de bejaarde-fase hun toekomst is. De mens moet al jong worden opgevoed tot ouder-wor-den.

Ouderen moeten gaan inzien dat hun problemen geen persoonlijke problemen zijn, maar in belangrijke mate maatschappelijke problemen. In een maatschappij waarin de oudere wordt onderdrukt, wordt ook de jongere onderdrukt.

• Het bejaardenprobleem is niet in de eerste plaats een probleem van leeftijds-

klassen, maar van maatschappelijke (economische) klassen.

• De ouderen in de gegoede klasse hebben in hun jonge jaren hun positie veilig kunnen stellen; zij hebben hun sociale kontakten en behouden hun ontplooiingskansen.

• De economisch sterken kunnen alles kopen: sociale kontakten, bewegingsvrijheid, verzorging, huisvesting, ook als ze oud zijn. Ze kunnen ook zelf bepalen wanneer ze willen ophouden met werken.

• Er zijn bijna geen aspecten aan het ouder worden die niet min of meer afhankelijk zijn van iemands economische positie.

Albert
Nieuwland

Enkele bezwaren waren er over de onervarenheid en onbetrokkenheid van de trainer en over onvolkomen nazorg.

Enkele veranderingen in opzet n.a.v. deze enquête:

1. We spreken voortaan over (verbale en non-verbale) *ontmoetingsgroepen*, waarbij persoonlijkheidsgroei en groter psychologisch inzicht aan de hand van de persoonlijke ontmoeting centraal staat, en van *trainingsgroepen*, waarin, uitgaande van een ontmoetingsgroep, inzicht en hantering van het groepsproces centraal staat.

2. De weekenden worden zo mogelijk tijdens de cyclus van 8 à 10 avonden geplaatst.

3. De groepen hebben 8 tot 12 deelnemers en staan open voor jongeren en ouderen.

4. De trainers worden voortdurend begeleid en de nazorg besproken. Regelmatig contact onderling wordt georganiseerd.

5. Een kleine commissie zorgt voor de selectie, opleiding en begeleiding van trainers en voor de verdere uitbouw van het groepswork.

(Gerdi van der Pols: HOI; Albert Nieuwland: CHV; Paul Kruyswijk: HSGV en Daan de Roos: Universiteit van Amsterdam, adviseur).

Conclusies:

Met groepswork weet het H.V. blijkbaar jongeren te bereiken. Dezen worden meestal geen lid van het Verbond, maar ze hebben in ieder geval eens een keer in positieve zin contact ermee gehad. Negatieve reacties hebben we niet ontvangen, wel erg veel positieve en soms zéér enthousiaste. Alle respondenten vonden dat we met het werk moesten doorgaan. Blijkbaar doen we goed werk. We gaan dan ook door!

Albert Nieuwland

in dit nummer:

In de marge

pag. 2

Hoofdbestuur

pag. 2

Wij stellen u voor

pag. 3

Signalement

pag. 4

De Hollandse Humanist

pag. 5

Enquête groepswork HV - 72/73

pag. 6

Milikowski over bejaardenprobleem

pag. 6

Ingezonden brieven

pag. 7

Nieuws van de H.S.H.B.

pag. 7

Verbandsraadsvergadering

pag. 8

INGEZONDEN BRIEVEN

Hoeveel engelen kunnen dansen op de punt van een naald?

De humanistische radio-uitzending van zondag 20 januari jl. was mijns inziens een dieptepunt van de lijn, waarop onze zondagochtenduitzendingen zich bewegen, een punt te vergelijken met het middeleeuwse probleem, dat u als opschrift hier werd aangeboden.

Waar gaat het om? Een ziekenfonds (particuliere patiënten) had de goedkeuring zijner leden vooropgesteld, tenzij men binnen een gestelde termijn van het tegendeel blijk gaf, dat men in de toekomst de verschuldigde ziektepremie automatisch per postgiro zou innen. Alles voor, niets tegen zou men denken, immers formeel, zowel als materieel heeft deze zaak niets om handen, omdat men iedere dag zijn machtiging (die de postgirodiens in dit geval krachtens de desbetreffende verklaring van het ziekenfonds vooropstelde) kan intrekken.

In het algemeen is het natuurlijk onjuist de toestemming tot iets bij de ander te vooronderstellen, het heeft juridisch dan ook geen enkele kracht, bijzondere omstandigheden wellicht daargelaten, maar hier werd slechts een reactie gevraagd, waar tegenover staat, dat het voorgestelde in het belang van alle partijen is (gemak en kostenbesparing), men kan hier niet eens van solidariteit spreken. Materieel, inhoudelijk

dus, heeft het ook niets om het lijf: het geld, dat men verschuldigd is wordt op de meest gemakkelijke wijze vereffend, wat de leden bovendien slechts ten voordele kan strekken.

Een dergelijke handelwijze is natuurlijk niet te vergelijken met een ongevraagd toezenden van goederen (boeken, grammofoonplaat, enz.) door een brutale commercie. Deze uitzending diende een schijnbelang: de strijd tegen de verontmenselijking, dit woord werd waarachtig gebruikt.

Laat men toch bedenken, dat bij een uiterst opgevoerd welvaartspeil bij fatale overbevolking een overzienbaar aantal problemen zich voordoen, die door weinigen begrepen kunnen en willen worden (om van oplossen maar niet te spreken). Deze situatie beperkt in grote mate de individuele vrijheid en eist, terwille van het voortbestaan überhaupt en het voortbestaan op steeds hoger welvaartsniveau (waarvan niemand in ernst af wil; voor vele groepen terecht ook onaanvaardbaar) maatregelen, ik beperk mij tot voorbeelden uit de gezondheidszorg, als: jodering van bakkerszout, fluoridering van drinkwater, inenting, isolering van patiënten, enz.

Ten slotte wil ik wijzen naar de onderwerpen, die in „Rekenschap” behandeld wor-

den, die veelal een goede basis zouden vormen, in het bijzonder voor de zondagochtenduitzendingen.

P. Hisschemöller, Middelharnis

Naschrift.

Het doet ons goed te constateren dat de heer Hisschemöller datgene waar het om gaat (zelfs letterlijk) onderschrijft: „In het algemeen is het natuurlijk onjuist de toestemming tot iets bij de ander te veronderstellen.” Er is onzerzijds geen enkele kritiek op automatische incassogiro; wel op deze manier waarop deze hier werd ingevoerd. Hier werd juist géén reactie gevraagd. Daarom is het nuttig om behalve op „brutale commercie” opmerkzaam te zijn op „brutale efficiëntie”, welke financiële besparing hand in hand doet gaan met bezuiniging op het gebied van de menselijke betrekkingen.

Verbazingwekkend is het gemak waarmee de heer Hisschemöller beperking van individuele vrijheid lijkt te accepteren, in ruil voor een steeds hoger welvaartsniveau. Het Humanistisch Verbond heeft dit gevaar – terecht – bestempeld als een der centrale onderwerpen van bezinning nu en in de komende tijd.

C. Vogel, producer Radio HV

Nieuws van de H.S.H.B.

Het aantal plaatsen in verzorgingstehuizen bedroeg in 1972 ca. 149.000. Daarvan had de H.S.H.B. er ca. 4.500 of 3,2%.

Het aantal bejaardenwoningen bedraagt thans ca. 100.000.—, Daarvan had de H.S.H.B. er ca. 2000 of 2%.

Hieruit blijkt wel duidelijk dat ondanks grote activiteit van de H.S.H.B. de mogelijkheden van huisvesting en verzorging voor buitenkerkelijke bejaarden verhoudingsgewijs nog zeer gering zijn. Daarom heeft het H.S.H.B.-bestuur zich onlangs nog eens tot de gemeenschapsbesturen gewend, die terzake nog geen activiteiten ontwikkelden, met het navolgende schrijven:

„Zoals u ongetwijfeld zult weten is onze stichting opgericht door de Vereniging tot Bevordering van Zelfstandig Denken „De Vrije Gedachte”, het Humanistisch Verbond en de Nederlandse Vereniging „Humanitas”.

Reeds vele jaren is onze stichting zeer actief bezig op het gebied van de huisvesting en de verzorging van Bejaarden.

In de loop van 1974 zullen in de verzorgingstehuizen, aangesloten bij onze stichting 6.000 verzorgingsbehoevende bejaarden gehuisvest zijn en er zullen bijna 4.000 woningen bewoond zijn door zelfstandig levende bejaarden.

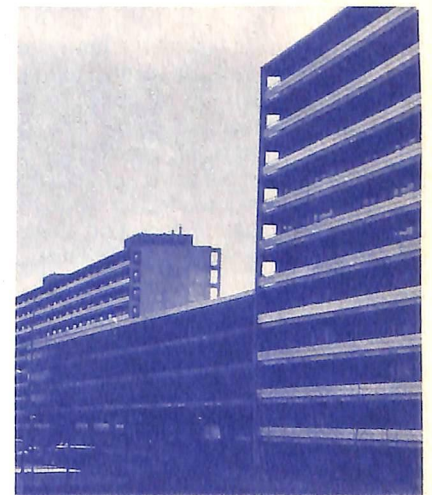
Deze aantallen duiden erop dat vele gemeenschappen/afdelingen van onze konstituerende organisaties door hun activiteit een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan het totstandbrengen van geschikte woonvormen voor bejaarden, die niet bij een kerkgenootschap zijn aangesloten. Tevreden mogen wij echter nog lang niet zijn.

Daarom verzoeken wij u te overwegen of in uw gemeente of regio een mogelijkheid zou bestaan een stichting op te richten die met

onze medewerking een wooncentrum voor ouderen of een verzorgingstehuis gaat bouwen.

Afgezien van de dienst die u zoudt verrichten aan de ouderen onder de buitenkerkelijken, zal het concrete stuk werk dat onder uw auspiciën tot stand zou komen, de aantrekkingskracht van uw gemeenschap resp. afdeling op de gehele bevolking ongetwijfeld in belangrijke mate vergroten.”

Vanzelfsprekend wordt dit verzoek door het Hoofdbestuur van het Verbond gaarne ondersteund.

Verbandsraadvergadering van 2 februari j.l.

Op de verbandsraadvergadering van zaterdag 2 februari waren er 30 van de omstreeks 50 leden aanwezig. Dat is geen daverende opkomst. Maar doordat er nog wat anderen aanwezig waren was het zaaltje toch goed gevuld en was er zelfs een gezellige sfeer. Het hoofdbestuur zelf heeft overigens ook niet bijgedragen tot een goede opkomst er waren slechts 7 van de 15 hoofdbestuurssleden.

Er werden enkele nieuwe leden uit de gewesten benoemd: R. Th. van der Wal voor Zuid Holland en W. A. van Opijnen voor Drente. Welkom aan de beide goede bekenden.

Overall duikt op dat we het langzamerhand onzin vinden nog 'meijuffrouw' naast 'mevrouw' te hanteren (en niet meer 'jongeheer' naast 'heer' zoals werd opgemerkt). Bij de eerstvolgende wijziging van het computerprogramma gaat - als het geen geld kost - 'mej.' eruit en blijft er slechts 'dhr/mevr.' over. Onvermijdelijk kwam ook het helemaal weglaten van alle aanspreektitels ter sprake, en toen ook het weglaten van alle persoonlijke titels. Dit houden we nog in gedachten.

Werkwijze Verbandsraad

Een volgend punt was de samenstelling en de werkwijze van de verbandsraad zelf. Dit onderwerp werd al eerder besproken en er was zelfs al eens een commissietje voor geweest. Nu is er weer een commissie benoemd: Warburg, Van der Wal en Olthof. Het hoofdbestuur had enkele gedachten over het punt op papier gezet, maar de commissie zal nu nagaan waar de Verbandsraad eigenlijk voor zou moeten zijn (en zou kunnen zijn, de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur tegenover het congres in acht nemende). Ook de samenstelling en de werkwijze kunnen hierbij bekeken worden. Weet men de samenstelling van de verbandsraad? Deze is: 15 hoofdbestuurssleden plus 10 personen die door het hoofdbestuur kandidaat waren gesteld (en door het congres benoemd) plus 26 leden uit 13 gewesten en grote gemeenschappen (eveneens door

het congres benoemd). Tussentijds benoemt de raad zelf zijn aanvullingen.

Humanitas

Een belangrijk onderwerp was onze verhouding met Humanitas. Het punt van aandraking (en bespreking) is thans bij uitstek de gesubsidieerde samenlevingsopbouw.

Humanitas heeft een aantal functionarissen die deze taak als nieuwe taak zouden kunnen gaan uitvoeren, terwijl ook het Verbond belang heeft bij de ontwikkeling van dit nieuwe terrein. De aandrang van ministeriële zijde is: doe dat samen. Hierover is al enkele malen door bestuursdelegaties met elkaar gesproken, en de verwachting is dat de contacten verder zullen worden voortgezet. Maar er zijn natuurlijk nog al wat organisatorische haken en ogen aan zo'n samenwerking, terwijl ook telkens blijkt dat een deel van Humanitas zich „algemeen” wil blijven noemen, of zelfs anti-H.V. is. Het toeval wil dat, terwijl wij bezig waren deze verhouding te bespreken, er verenigingsraad van Humanitas werd gehouden, waarin de verhouding met het Verbond werd besproken.

Begroting

De behandeling van de begroting gaf nog enige spanning. Die spanning ontstond door een op zichzelf heel reële maar tevens betreurenswaardige zaak: namelijk de tendens van een procentuele verschuiving in de uitgaven naar het centrale (administratieve, organisatorische en secretariële) apparaat toe. Bij alle inkrimpingen die we de laatste jaren hebben moeten plegen, en waarbij ook het Centraal Bureau zéér aanzienlijk gekort is, doet deze tendens zich inderdaad voor. De verklaring is dat als je in moet krimpen je in elk geval niet je ledenadministratie, je boekhouding en andere zaken van primair functioneren (organisatie, secretariaat) kunt verwaarlozen, want dan raak je geheel gedesorganiseerd en mogelijk al spoedig niet eens meer bestaand. Naar de overtuiging van het hoofdbestuur zijn alle

Zojuist verschenen

bij MOUSSAULT'S
uitgeverij b.v., Baarn

W. C. FIEGE

Doen of laten ?

over de grondslagen
van het zedelijk
handelen

Prijs f 9,50

*de visie van een humanist op
de geestelijke crisis van de
Westerse mens en de weg
naar vrijheid*

centrale diensten tot het minimum teruggebracht. Daarom was een dreigende motie waarbij er verschuiving van de uitgaven werd verlangd, voor het hoofdbestuur onaanvaardbaar. Hij zou een afkeuring van de begroting hebben betekend, met alle consequenties van dien.

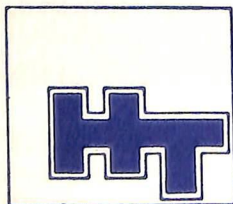
Maar gelukkig was het wel mogelijk om i.v.m. enkele mogelijkheden van interne verschuiving en een hopelijk meevallende opbrengst van het Steunfonds toe te zeggen de positie van een tak van geestelijke verzorging die in de knel is gekomen nog eens te bezien.

Deze verbandsraadvergadering was naar mijn mening een prettige vergadering, zo schreef ik in de aanhef. We hebben een tijd gehad dat het soms nog al wantrouwend toeging tussen raad en hoofdbestuur. Dit is nu niet meer zo, en zelfs als het hoofdbestuur moet laten merken dat er consequenties zijn verbonden aan een bepaalde ingreep in zijn begroting, dan is daar begrip voor. Maar mogelijk is er toch een onderwerp overgebleven waar eveneens beter wederzijds begrip voor zou kunnen bestaan. Dit betreft de post van directeur. Laat ik hier tenslotte nog eens duidelijk over mogen zijn.

Er is een tijd geweest dat het groeiende Verbond een voorzitter en een secretaris (alsmede anderen) bezat die zeer veel werkdag-tijd in het Verbond konden steken. Dat ging op zeker ogenblik niet meer, en toen kwam er een directeur als gesalarieerd gedelegeerde van het bestuur, die uiteraard tevens hoogste functionaris en hoofd van het Centraal Bureau werd. Het hoofdbestuur is van mening dat de situatie nog steeds zo is dat een dergelijk functionaris - men noeme hem directeur of anders - noodzaak is (zonder dat dit betekent dat het Verbond aan sommige hoofdbestuurssleden niet toch nog heel wat overdag-tijd kost). Daarbij is het hoofdbestuur ervan overtuigd dat wij onze directeur - en dat geldt ook voor andere functionarissen - in vergelijking met andere lichamen bepaald niet overbetalen.

De volgende verbandsraadvergadering vindt plaats op 18 mei a.s.

Wichers

STICHTING MILITAIRE TEHUIZEN VAN HET HUMANISTISCH THUISFRONT

Voor liefst spoedige indienstreding zoeken wij een

BEHEERDERSECHTPAAR

voor ons H.M.T. "De Leemberg" te Nunspeet. Humanistische gezindheid is vereist.

Eventuele gegadigden kunnen om zich nader te oriënteren schriftelijk een stencil met een summier taakomschrijving, vereisten en arbeidsvoorwaarden aanvragen aan het Centraal Bureau, Weteringschans 251, Amsterdam-C.

U krijgt binnenkort een envelop met inhoud van ons:

STICHTING STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

Onze „Maartaktie” is al lang een begrip. En elk jaar is er sprake van een hogere opbrengst. De „Maartaktie” ’73 scoorde zelfs ruim 30% hoger dan die van ’72. De oorzaken van deze bemoedigende ontwikkeling?

Eén van de belangrijkste ligt mogelijk bij uzelf. Vorig jaar hebben wij namelijk voor ’t eerst de leden van het Humanistisch Verbond gevraagd een helpende hand te bieden... het werden honderden handen!

Financiële steun en adressen

U kent ons grootste probleem: hoe krijgen we van de plus minus 3½ miljoen Nederlandse adressen juist die in ons bestand, die we met sukses om periodieke financiële steun kunnen vragen? Dat is een vraagstuk van organisatie en kosten.

We zouden een advertentie in alle dagbladen kunnen zetten. Kosten van één plaatsing ter grootte van 1/3 pagina ongeveer f 70.000,—. Zelfs al zouden we dit bedrag op tafel kunnen brengen, wie garandeert ons dan een resultaat dat deze uitgave rechtvaardigt? Eén advertentie is niet veel!

De televisie inschakelen? Dat gebeurt al in de zendtijd van het Humanistisch Verbond.

Maar daarbij zijn we afhankelijk van de kijkdichtheid en die ligt nog wel even onder die van een „belangrijke” voetbalwedstrijd. Alle Nederlandse adressen aanschrijven is helemaal een kostbare aangelegenheid. Denkt u maar aan de portokosten, de enveloppen en het briefpapier.

Geloof ons, er is maar één goede oplossing... U!

U, als lid van het Humanistisch Verbond.

U kunt ’t het best beoordelen

U kent zeker honderd mensen. Maakt u maar een lijst van familieleden, buurtgenoten, collega’s, medeleden van een vereniging, enz. Zijn er onder die honderd niet minstens vijf van wie u denkt: „die hebben best wat over voor een puur humaan doel”?

Als tienduizend leden aan deze vijf geselecteerde adressen onze Maart-aktie-argumentatie-op-papier (laten) bezorgen, betekent dat voor het Humanistisch Verbond een geweldige steun. In financieel opzicht al tweeledig: a. door de besparing van 50.000 keer de portokosten van een brief; b. door de EXTRA inkomsten uit de 50.000 adressen die WIJ niet kunnen benaderen. Bovendien – zoals gezegd – óók doordat ons adressenbestand er aanzienlijk door wordt vergroot.

Daarom ontvangt u van ons in maart een envelop met als inhoud: vijf ongeadresseerde, ongefrankeerde enveloppen. Daar vindt u een folder die uiteenzet waarom het Humanistisch Verbond zo dringend verlegen zit om sympathisanten die het *praktisch* Humanisme mogelijk willen maken door het blijvend te steunen.

Wij vertrouwen erop dat u voor deze vijf enveloppen een goede bestemming weet.

Vorig jaar stuurde iemand ze ons terug met als motivering: „Ik ben geen postbode”. Een typische reactie, aangezien postboden naar ons weten niet uitmaken bij wie ze de poststukken zullen bezorgen en ook de frankering niet voor hun rekening nemen.

Humanistisch Opleidings Instituut moet uitbreiden

Een van de vele redenen waarom deze „Maartaktie” veel meer moet opleveren

dan de voorgaande, vindt u in het Humanistisch Opleidings Instituut te Utrecht. Daar melden zich tegenwoordig zoveel vrouwen en mannen aan voor de opleiding tot geestelijk raadvrouw/-man, dat het instituut een groeiend aantal van hen moet teleurstellen en op een wachtlijst moet plaatsen. Dat dit de uitbreiding van het praktisch Humanisme – waaraan door de toenemende onkerkelijkheid een grote behoefte bestaat – ernstig vertraagt is een duidelijk zaak. Ziekenhuizen, gevangenissen, bejaardencentra, kazernes; ja de hele samenleving, kunnen niet buiten grondig op hun taak voorbereide geestelijke verzorgers(sters) van Humanistische huize.

Het instituut gaat daarom met spoed tot uitbreiding over. Alleen dit feit al dwingt ons tot een nóg grotere inspanning om meer inkomsten te verwerven.

En dan spreken we nog niet eens over de zorgwekkende geldontwaarding. Deze doet onze al verworven bronnen van vaste inkomsten ernstig in waarde dalen.

U bent het waarschijnlijk wel met ons eens: we kunnen eenvoudig niet meer zonder uw hulp.

En daarom ontvangt u binnenkort van ons een envelop met inhoud. Als blijk van vertrouwen.

De TV-uitzendingen t.b.v. de „Maartaktie” ’74 zijn op de zondagen, 3 en 17 maart.

De radio-uitzendingen zijn op de zondagen 10, 17 en 31 maart.